

Oponentský posudok dizertačnej práce

Názov práce: Recenze rodinných domů v architektonických časopisech

Doktorand: Ing. arch. Petr Pištěk

Školitel: prof. Ing. arch. Ján Stempel

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury, 2023

V úvode chcem upozorniť na to, že hodnotím revidovanú verziu dizertačnej práce, ktorá bola upravená po jej neúspešnom obhájení v júni 2023 a preto sa vyjadrujem hlavne k momentom, ktoré považujem v hodnotení za kľúčové a obmedzujem popisy všeobecných charakteristík práce.

Aktuálnosť témy

Témou dizertačnej práce je úroveň architektonickej kritiky, resp. recenzií publikovaných v českých odborných architektonických časopisoch Architekt/Architect+, Stavba a ERA21 v rokoch 1993 – 2022, ktorú doktorand vymedzil na novostavby rodinných domov. To, že téma, ako som písala už v prvom posudku, je aktuálna, naznačujú viaceré čísla architektonických časopisov v Čechách aj v zahraničí, venované téme kritiky v architektúre – kde opakovane zaznieva nespokojnosť s jej súčasným stavom. Rozhodnutie doktoranda zúžiť záber len na novostavby rodinných domov je legitímna, pričom tým, že sa počas realizácie stavby často vytvára užší vzťah architekta a jeho klienta, ktorí následne často spoločne sprevádzajú recenzenta pri jeho obhliadke domu, sa dá uvažovať o tom, že sa určité problematické aspekty recenzií pri tomto type architektúry výraznejšie prejavia.

Cieľ výskumu a spôsob jeho dosiahnutia

Hlavným cieľom výskumu, ako ho doktorand formuloval, bolo zhodnotiť „kritickú rolu tuzemských architektonických časopisů, porovnať ji se situací v zahraničí a popsat hlavní problémy recenzí“ a prostredníctvom analytickej časti „na příkladu rodinných domů zjistit, jak časopisy a jejich recenzenti posuzují a čtenářům zprostředkovávají kvalitu publikovaných staveb, a to včetně návrhu typologie textů“ do ktorých je možné analyzované recenzie zaradiť.

Stanovenie cieľov analytickej časti a spôsob ich dosiahnutia metódou kvantitatívnej obsahovej analýzy považujem za vhodný. Dá sa konštatovať, že tieto ciele doktorand splnil a pri prepracovaní práce výrazné nedostatky odstránil, čo prispelo k zvýšeniu kvality predkladanej práce. Dosiahnutie hlavného cieľu v zmysle, ako ho doktorand formuloval, však nepovažujem za celkom presvedčivé.

Zatiaľ čo pri analytickej časti práce sú formulované hypotézy, ktoré sa týkajú obsahových aspektov skúmaných recenzií a primerane tak dokladajú použité zvolenej metódy, v úvodnej časti podobne jasný prístup chýba. Na to, aby bolo možné vôbec zhodnotiť kritickú rolu časopisov, je potrebné najskôr vysvetliť, čo sa tým presne myslí. Bolo by potrebné sa vyjadriť k podstate kritiky, preveriť legitimitu rôznych prístupov, ktoré sa tak primerane môžu prejavovať v rôznych typoch recenzií. Až následne zhodnocovať. Je možné, že taký prístup by nevedol k takému hodnoteniu, aké bolo v práci predložené. Z toho totiž nevyplýva poznanie, aká je, alebo by mala byť rola architektonických časopisov v súvislosti s kritikou, ale vrcholí konštatovaním týkajúcim sa pozície recenzentov, ktorú často problematizuje napríklad to, že

sa s autorom konkrétnej stavby poznajú. Na základe toho sa domnievam, že prepracovanejšia úvodná časť by viedla k celkom inak postaveným hypotézam.

Otázka 1: Vysvetlite ako sa výsledok výskumu prezentovaného v prvej časti premietol do formulovaných hypotéz?

K menej presvedčivému spôsobu vymedzenia cieľa prvej časti výskumu a jeho splnenia mohol prispieť tiež povrchnější spôsob spracovaná kapitoly „Architektonická kritika ve světě“, ktorá sa opiera o informácie síce z mnohých relevantných zdrojov – avšak viac než o jasné vysvetlenie súvislostí ide o prevažne o reprodukovanie rôznych výpovedí jednotlivých autorov textov, z ktorých doktorand čerpá.

Otázka 2: Vysvetlite stručne, ako by sa dal charakterizovať vývoj kritiky architektúry vo svete. Identifikujeme nejaké zásadné rozdiely a ak áno v čom spočívajú, prípadne prečo k nim došlo? V akom vzťahu voči svetu stojí česká architektonická kritika? Je rozdiel medzi USA, Európou – západnými krajinami a bývalým východným blokom?

Východiská práce

Už vo svojom predchádzajúcom posudku som upozornila, že spôsob, akým je práca poňatá, poukazuje na to, že doktorand má vopred pomerne jasnú predstavu o tom, ako by recenzie mali byť písané – vyplýva to aj zo samotného charakteru hypotéz. Avšak tým, že táto predstava nie je explicitne formulovaná, nedošlo ani k ambícii preveriť, či je vôbec žiadúce, aby sa tejto predstave blížili recenzie rodinných domov všeobecne a naopak, či nie je prínosom, ak niektorý z recenzentov dokáže upozorniť na dôležitý, ale menej zřejmý kontext, aj keď dá menší priestor vyjadreniam týkajúcich sa napríklad dispozície a pod.

Otázka 3: Vysvetlite, prečo by recenzia mala dávať dôraz na dispozičné, prevádzkové a užívateľské vlastnosti rodinného domu? Čo by malo byť podľa Vás prínosom recenzií? Aká je väzba s rozvíjaním diskurzom teórie architektúry?

Záver

Doktorand sa vo výskume k dizertačnej práci zhostil aktuálnej témy a poukázal na konkrétnu oblasť, ktorej skúmanie prináša nové poznanie. Recenzie sú súčasťou architektonickej kritiky a je dôležité hľadať odpovede na to, ako by mali byť písané, aby mali určitý prínos. Predložená práca spĺňa nároky na dizertačnú prácu, čomu zodpovedá aj jej štruktúra, práca s literatúrou a poznámkovým aparátom a ďalších náležitosti zodpovedajúce vedeckej práci. Moje výhrady k prvej, teoretickej časti práce a východiskám doktoranda majú byť námetom na ďalší výskum, nie zámerom spochybníť celkovú kvalitu prezentovaného výskumu. Dizertačnú prácu Ing. arch. Petra Pištěka preto odporúčam na obhajobu a po jej obhájení aj udelenie titulu filozofie doktor (Ph.D).

V Brne, 13. 12. 2023

doc. Ing. arch. Nina Bartošová, PhD.